

God, gammeldags julestemning

Teatrenes juleforestillinger er på samme måte som duften av gløgg og pepperkaker et deilig varsel om jul.

Meninger
Elisabeth Leinslie

Elisabeth Leinslie anmelder teater og dans i Dagsavisen

10. november 2007

Tidligere – i mitt barnløse voksenliv – var jeg ikke spesielt opptatt av julen. Den fløt forbi som et pliktløp fylt med stress, pakker, god mat og familiebesøk. I denne perioden var jeg generelt dårlig på å ta del i tradisjonene og ritualene som hørte julen til. Så kom barnet og, som sikkert mange foreldre før meg, behovet for å etablere tradisjon og familieritualer. Og i den sammenheng er vel julen det mest utbredte omdreiningspunktet.

Selv om juletiden kan være hektisk for mange voksne, så er det noe spesielt med koblingen jul og barn. Førjulstiden er uutholdelig lang og spenningsladet for en liten sjel som venter på julaften. Forventningene til den store dagen bygges sakte, men sikkert opp – samtidig som alle førjulstradisjonene er et forsøk på å gjøre ventetiden hyggelig og lettere for barna. Dette er julens dramaturgi. Vi lager julekalendere, vi baker pepperkaker, vi lager julepresanger og vi mesker oss i et hav av juleunderholdning. Hvem kan vel unngå å bli revet med av julestemningen når man har barn i huset?

Teatrenes juleforestillinger er på samme måte som duften av gløgg og pepperkaker et deilig varsel om jul. «Reisen til Julestjernen», «Jul i Blåfjell», «Jul med Prøysen og Snekker Andersen» og «Teskjejerringas julestrid» er forestillingene som skal vekke juleappetitten hos små og store på Osloscenene i år. Og ifølge salgstallene er folk sultne på teatrenes førjulsserveringer.

Når Nationalteatret setter opp «Reisen til julestjernen» for 22. gang, og Oslo Nye Teater i disse dager spiller forestilling nummer 900 av «Jul med Prøysen og Snekker Andersen», så kan vi begynne å snakke om teater med rituelle preg. De gjentar seg, helt likt år, etter år. De varsler om overgangen fra høst til jul, og for noen starter juleteatret hele julestemningen.

Teatrenes førjulstradisjoner betyr så mye mer enn «en fin kveld i teatersalongen». Foreldre og besteforeldre kler barna opp i finstasen og går på juleforestilling for å markere at julen snart er her. Eldre generasjoner fører sine tradisjoner videre til de yngre. Kulturutveksling på tvers av generasjoner altså. En viktig handling for en kulturs bestående.

Teatrets kultur føres også videre med disse produksjonene. Både klassikeren «Reisen til julestjernen» og den noe nyere sceneversjonen av NRKs julekalender «Jul i Blåfjell» (Oslo Nye Teater) gjør sitt i så måte. Så lenge det er noe som lokker foreldre og besteforeldre til å introdusere de små til teatret. For juleforestillingene er mange barns første møte med teatret. Et faktum som nettopp er knyttet til tradisjoner og ønsket om å videreføre disse.

Det behøver ikke nødvendigvis å være snakk om veldig lange tradisjoner. Iblant kan gjenkjennelse være nok til at foreldre tar med barna i teatret. Noe «Jul i Blåfjell» vitner om. Gammel som en barnerumpe (spiller på 6. året), men allikevel allerede en klassiker for mange publikummere. Også Nationalteatret kan i de nærmeste år skape nye teatertradisjoner, i hvert fall hvis vi skal tro den neste teatersjefen Hanne Tømte. På en pressekonferanse tidligere i år lovet hun at Nationalteatret skal være et vitalt barne- og ungdomsteater, og at målet er å skape den neste «Reisen til julestjernen». Dette er kjærkomment for nye generasjoner foreldre – vi gleder oss til å kunne introdusere barna for nye juletradisjoner.

God, gammeldags julestemning blir det altså når teatrene i disse dager starter sine juleforberedelser. Spesielt «Jul med Prøysen og Snekker Andersen» og «Teskjekjerringas julestrid» (Det Norske Teatret) tar for seg gamle juletradisjoner vi kjenner godt til her i landet. Forestillingene er basert på Alf Prøysens magiske og jordnære tekster og sanger som sirkler rundt norsk kultur. Og når det gjelder å skape stemning, er det lite som kan måle seg med hans fortellinger om snekker Andersen, julenissen og Teskjekjerringa.

Det er som å komme hjem i en norsk stue på landet, hvor de forbereder og feirer jul på godt gammeldags vis. Her er det pepperkakebaking, filipine-knekkning, kjente julesanger, julegaver, ekte julenisser, pappaer som kler seg ut som julenissen, myten om mennesket som møter nissene – alt du vil ha. Og det er nettopp det en høytid som jul dreier seg om; å gi folk det de vil ha. Være seg masse godteri, en diger ribbe med sprø svor, et overdådig juletre, noen å feire sammen med, julenisse eller ikke julenisse.

Skal du gjøre noe hyggelig med familien utenfor hjemmets fire vegger i førjulstiden, så er en velkjent, underholdende og lett fordøyelig teaterforestilling altså å anbefale. Det er både mindre stressende og mer givende enn en ekstra shoppingtur med barna på slep.